

FÖIÄ ENCICLOPEDIÄ LITERARÄ, APARE IN FIECARE LUNÄ DE DOUE-ORI

Prețul abonamentului :

Pentru Austro-Ungaria . . . . . 12 coröne
 Pentru România și străinătate . . . 17 franci

PROPRIETAR ȘI REDACTOR :

IOAN BACIU
 preot.

Prețul inserțiunilor :

Pentru publicațiunile de 3 ori ce conțin cam 150 cuvinte 6 cor.; 200 cuvinte 8 cor. și mai sus 10 coröne

IMPORTANȚA SOCIALÄ A RELIGIUNIÏ.

(Urmare.)

Religiunea nu e numai un contrapond ce se opune precipitiului patimelor omenesci, ci e și făcliä strălucitoare a civilizațiunei celei mai alesä. Mulți nu vor admite această asertiune, pärenduli-se imposibilä. Și vor dice: admitem și noi că religiunea impedeä multe rele in societate, dar că religiunea se fiä promovätörea civilizațiunei celei mai alese, nu e cu puțintä. Totuși nu-mi va fi greu a demonstra aceea ce am afirmat. In realitate: Civilizațiunea adeväratä e perfecțiunea miniei și inimei omenesci, și nu esclude un progres material bine înțeles in aceea ce face ca viéta omenescä se fiä mai puțin incomodä și lipsitä. Acest progres material e fructul nobilitärei miniei și inimei. Acuma se întrebäm pre ori-care erudit: öre nu se perfecțiuneä intellectul prin cunöscerea adeväruului? Nu se perfecțiuneä inima prin iubirea aceluia ce e într'adever bun și rect? Dar chiar oficiul religiunei este de a propune intellectului acele adeväruuri importante cari sunt norma a totä judecata rectä. Intellectul omenesc debil și obscur, are lipsä — ca se nu se depärteze de adevär — de o făcliä carea se-l clarifice, sël lumineze. Voința omenescä ca se nu precipiteze in abisurile bunätäților aparente'are lipsä de o mână, carea se-i tindä ajutoriu. Acés-ta făcliä și acés-ta mână e chiar religiunea cea adeväratä, ce a dat-o D-döu genului omenesc prin Isus Cristos și prin biserica sa. Pre lângä misteriele cele mai înalte, cari deși sunt superiöre rațiunei, nu sunt contrarie dinsei, și ne dau notițe despre adeväruuri sublime, la cari intellectul nostru cu vigörea sa naturalä nu ar fi ajuns nici odatä,

pre lângä aceste religiunea invëtä cu precisiune acele adeväruuri, la cari intellectul omenesc ar puté ajunge, și la mulți filosofi a și ajuns, dar la aceste majoritatea ömenilor nu ar fi ajuns decât cu mare greu, și încă și atunci aceste adeväruuri ar rămäné mai mult obscure decât clare. Astfeliu ilustrat fiind intellectul omenesc, pöte progresa in cercetäriile sale färä témä dea greși. In realitate: cine comparözä erorile filosofilor, cari nu cunöscurä säu desprețuirä religiunea cea adeväratä, cu rațiunarea ördinätä și luminösä a filosofilor creștini, va vedé, ce avantajiu mare primesce intellectul omenesc dela religiune in cercetarea adeväruului.

Sciu prea bine, că in öilele nöstre religinnea cea adeväratä, adevä biserica lui Isus Christos e acusatä și reprezentätä ca un inimic al sciinței; dar acela ce va judeca lucrurile, nu in obscuritatea patimelor și ignoranței ci la lumina rațiunei și adeväruului va trebui se märturisescä chiar contrariul. Biserica a fost totdeuna promovätörea adeväratului progres in sciințe și in arte. Fu la umbra binefäcätörea a bisericei că in secliä obscuri ai barbarismului, se conservä iubirea sciințelor, studiul literelor, cultul artelor. Färä ajutorul bisericei nu am fi și acum îngropați in cea mai profundä ignoranță? Nu s'ar fi piertud pentru totdeuna eruditele scrieri ale literaților și înțelepților anticü, dacä faimösele mänästiri ale creștinismului nu ar fi rost asilul sciințelor și artelor celor frumöse in epoca barbarismului?

Trecütä fiind nöptea barbarismului, când moravurile

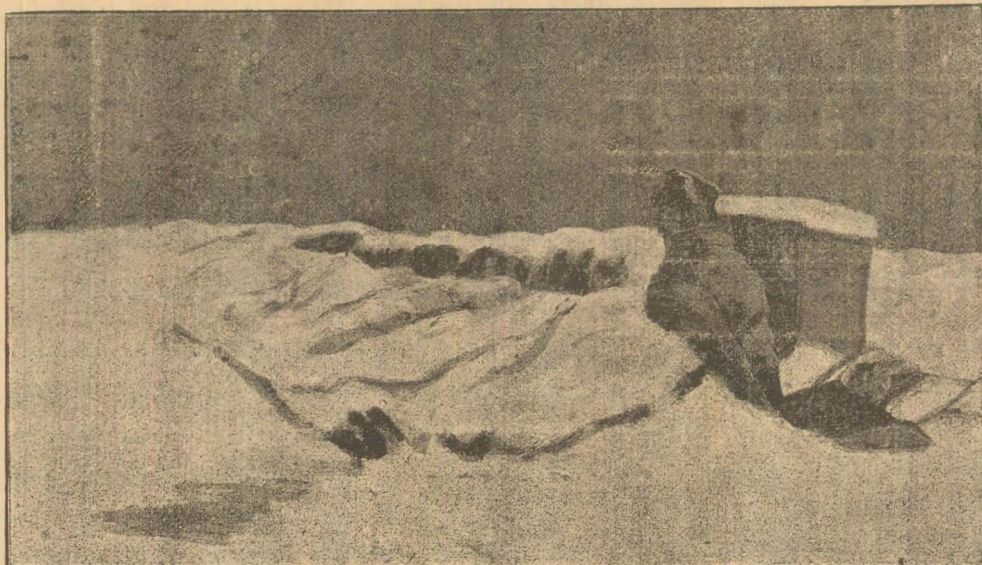
popórelor din Apus au fost nobilitate de cătră biserică, — și astfel apăru aurora civilizațiunei moderne — cine se aplică cu iubire, diligință și constanță într'adevăr admirabilă, ea se progreseze intelectul omenesc în câștigarea științelor nu numai metafisice și abstracte, ci și naturali și practice, dacă nu fii cei mai devoți ai bisericei, înșiși ministrii sanctuarului și mănăstirile cele mai austere? Universitățile din evul mediu, cari aveau un caracter cu totul eclesiastic, au fost fondate sau promovate de Pontificele Roman,

Pontificii Romani au fost aceia, cari sau pus în fruntea renascerei literaturii grecesci și latine.

Refugiații din Constantinopol — căduți în mâna Turcilor, venira să-și caute scut la tronul pontific din Roma. Faimosul Grec Lascaris, pe colina Esquilin lângă palatul Papei Leon X, propune Europeanilor limba greacă. Papa Nicolae V. susține pe spesele sale o legiune de erudiți, pe cari îi trimite în tótă lumea spre a aduna manuscri-

sele cele prețioase ale literaturii antice. Paul III. incurăjază pe Copernic la descoperirile sale nemuritoare. Gregoriu XIII. face ca astronomii se calculeze mai regulat zilele și lunile, reformând astfel calendariul, care dela el își ie numele. Siat V. amplifică biblioteca Vaticană, obiectul admirațiunei universalii. Benedict XIV. e salutat de însuși Voltair, ca omul cel mai erudit în seclul XVIII. Cine ignorază cu cât zel și insistință promovéză studiile literari, istorice, filosofice teologice și exegetice actualul glorios Pontifice Leon XIII.; cu câtă doctrină e ornat el, cu ce eleganță scrie el în prosă și în versuri în limba lui Marc Tulliu, Virgiliu, Horatiu? Pentru aceea dintre eclesiastici s'au ridicat totdeuna luminarie mari în științe și arte. Spre confirmare aducem testimoniul nesuspect a lui Iosif La Farina. Acesta în „Istoria Italiei“ în conclusiunea cărții II. vol. 2. scrie:

„Sacerdoțiul a fost enciclopedia celor dintâiu secli a „creștinismului. Cetesce operele Părinților bisericei și vei

Drumul pînre sloiuri de gheață.

„afla intrinsele nu numai teologiă ci și jurisprudență, istoriă, medicină, musică și altele! Dinșii știură subtilitățile logice, precum și folosul artelor mecanice, după cum era condițiunea timpurilor și puteau ținea discurs cu erudițiune și demnitate asupra orî-cărei materii propuse. Prima operă hidraulică se dătoresce unui călugăr, un călugăr inventă notele musicale, un călugăr cunoscute mai întâi în Europa pulverea de tunuri . . . un Pontifice Roman fu primul scriitor de teorii musicale.“

Êr scriitoriul italian Giovannini continuă:

„Cel mai profund în științele profane în evul mediu fu călugărul Gerbe, care ajunsse apoi Papa Silvestru II.

El ne adusă cifrele arabice, și donă bisericei catedrale din Rheims un organ făcut de dinsul, al cărei mecanism „era pus în miscare de vapor. Primii interpreți a sistemului lui lui, au fost: Regiomontano-Archiepiscop în Ratisbona, Cardinalul Cusano și canonicul Copernic.

„Orológele cu róte și cu brățare le-a inventat preotul Pacific din Verona. Compasul, după opiniunea cea mai comună fu dat năierilor de diaconul Flaviu Gioia d'Amalfi. Primul port al Iaponiei, la Mangasachi, a fost fundat de misionarii catolici din seclul XVI. Stenografia fu inventată de Ekchard, călugăr a S. Gallo.“

(Va urma).

CĂSĂTORIE ȘI SOCIETATE.

(H. I.)

(Urmare).

Necomputând pre învețatoresc, în decurs de 2 decenii numărul femeilor cari însese se susțin a devenit mai de 14 ori atâta ba în unele ramuri creșterea e încă și mai mare.

Dacă faptul ca femeile câștigă tot mai mult teren în înbrătoșare și funcțiunilor barbătesc, îl putem considera de emancipațiune femească și ne putem bucura de aceea că viața publică scote femeia din adevărata ei chemare, atunci acesta aparință în America nordică trebuie se o numim progres social, pentru că acolo femeia deja toate oficiile le poate ocupa. În Oclahoma nu numai comandantul de poliție ei și rabinul israelit încă e femeie. Primul ofițier la bursa din Newyork e femeie a cărei soră e mare esportătoare de mobile; în Caazas-Cily capitanul pompieri lor e femeie asemenea și în stațul Mantana primprocurorul de stat.

Femei cu funcțiuni barbătesc se înmulțesc și în Anglia. În

Un pas prin munții noștri.

anul 1897 o damă de 32 ani a depus examenul de matroz în școala superioară de marină.

Au fost femei	în 1871.	în 1881.	în 1891
In serviciul statului	3000	—	8546
medici	—	25	101
scriitoare la ziare	225	452	660
corespondente la ziare	—	15	127
artiste	—	1960	3032
arhitecte	—	—	19
profesoare de muzică	—	1100	19000
teatraliste	—	2368	3698
medici de cai	—	—	2

Damele cari au studiat nu se căsătoresc de timpuriu. În universitățile din America în 1890 au învețat 1805 fete dintre cari numai 28.2% s'au căsătorit. Dintre fetele cari au obținut diploma numai 32.7% se căsătoresc între ani 25—30, între 30—35 cam 43.7%, între 35—40 ani 49.1% și de la 40 ani în sus abia 54.5% astfel în cea mai plăcută etate femească abia a 3-a parte ajung în rubrica căsătoriilor căci abia în etatea mai înaintată pot spera cununa de mirt. Dintre cele ce cercetază universitatea nici una nu se căsătoresc sub 20 de ani, cele mai multe între anii 25—30 și mai înainte abia 9.7%.

În Ungaria și Transilvania la olaltă compute, 150.000 fete rămân necăsătorite având vrâsta de peste 30 ani, numărul

veduvelor și al celor ce trăiesc despărțite de bărbați trece praste 1 milion.

În Anglia 3 și 1/2 milioane de femei se susțin ele însese, între acelea 22.000 sunt învețatoresc; în Franca numărul acestor fel de femei face 4 milioane dintre cari 70.000 sunt călugărițe, în Prusia 3 milioane de femei se susțin însese, mașinile din Elveția aplică 22.000 femei. În Italia 6 milioane de femei își află ocupațiune, în mașinile Coralle lucra 10.000. În Rusia dintre 30 milioane femei numai a patra parte au mod deosebit de subsistență. În America femeile-medici au un venit colosal, în Filadelfia percepțiunile unei femei-medice trecu peste 20.000 dollar (atari sunt acolo 6 femei.)

În Ungaria încă se înmulțeste numărul damelor în oficiile publice. Este doctor de femeie și vor mai fi pentru că la universitatea din Buda-veșta sau înscris ascultătoare. În 21 universități din Germania în jumătatea primă a anului școlastic 1897/8 au învețat 318 fete. Cumcă oficiile de comunicațiune: poșta tren, telegraf, telefon subministră pânea de toate zilele multor femei e fapt constatat dar nu se poate chiar gratula că și legislațiunea începe a fi avisată la iscusința ei.

Judecătoria cercuală din Naskoh a aplicat deja diurniști-femei cari regulăză actele oficiose — natural că în arhiv e interzis barbaților a intra. Cel puțin acesta e ordinațiunea.

În imperiul cersc, în Canton, naile cari sosesc sunt încunjurate de luntrei pline de cărmaci-femei cari debarcă pre călători pe țărmuri ba le mijlocese și cuartir. Proprietarii luntrelor sunt femei a căror bărbați de comun își omorâ viața sugând cu șete opiumul desmerdațiunilor lumesci într-o cavernă ascunsă.

Atare debarcatore de călători e și matrôna chineză — Suzan, pre care o amintește Hesse-Wartegg dicând că și-a fost adunat o avere de mai multe mii de unde ajungea și soțul ei spre ași ruina viața prin plăceri lascive.

În acele ocupațiuni unde inima e cel mai bun sfătuitor, acolo se disting și femeile ca d. e. la cari era de învețator, preot, medic unde învețătura lor e predominantă de simțământul de datorință și iubire, dar în afaceri de comunicațiune unde trebuie lucrat cu cifre, iute comit erori. Mai puțin ar fi ertat a-le pune în scaun de judecător pentru că inima nu lear lăsa a apleca legea cu totă stricteța.

Formarea statelor amazone e o întorcătură socială, de unde despre formarea acelor scriitori vechi vorbesc cu mai multă sau mai puțină fidedemnită și nu arare-ori amintesc casuri unde numai femeie poate fi domnitor, ceea-ce se poate vedea și în unele state culte de ași, așa cel dintâiu popor al lumii — Anglesul — este entusiasmă pentru Elisabeta din vécurile trecute și pentru regina sa de ași, care deja de 60 de ani stăpânesce imperiul insulelor.

Istoria încă ne arată că guvernarea prin femei e adese-ori mai norocôsă de cât a barbaților, care fapt nepôta lui Ludovic al XIV regele Franciei în naivitatea sa astfel l'a interpretat: „asupra domnitorilor-bărbați influențeză femeile, domnitorilor-femei bărbații le sunt sfătuitori.“

Nici aceste dame de poziția atât de înaltă n'au rămas afară de legătura căsătoriei, esceptiune face poate că numai Elisabeta regina Angliei, care a rămas necăsătorită în totă viața. Ea a corfat pe Filip II regele Spaniei dar de altcum s'a declarat foarte sincer cumcă ar merge bucurôsă după pontificele Sixt V dacă ar cere-o. Pe acesta întru-atât l'a admirat pentru virtuțile sale, încât cu o lovitură a salvat Italia de bandiți.

Dupăcum enareză scriitorii vechi greci, femeile din cetatea Tyemiscyra de lângă riul Thermodon de pe țărmul nordic al Asiei-mici din ținutul Trapezunt fostul stat Amazon, numai odată

în an concedeau bărbaților lor se le făcă visita. Nicî în Sparta nu era iertat bărbiților se dormă acasă, ei la olaltă în castru iar pe care l'au observat că a fugit acasă, era obiect de batjocură tuturor.

În contra Amazónelor s'au luptat dintre eroii greci Belorophon și Hercule, care luă în posesiune dela regina acestora încă și brăul.

Amazonele au locuit și în America-nordică pe insula celui mai mare riu Occolaro la gura riului lateral Sanari. Dela ele ș-a luat riul cel mare numirea de riu Amazónelor. Pigaffeta bătrânul lor suveran enaréză ca acestia ucideau ori-ce bărbat care se abătea pe acea insulă.

Adevărata istoria sub numirea de amazone înțelege atari femei, pe cari iubirea inflăcărată față de patrie le-a făcut se-și uite de misiunea lor adevărată. Ele merită de-a fi admirate dar nu de-a fi și urmate de ore-ce lauri eroismului femeesc cresc la căldura focului vivificător al vetrei casnice; ângerul păzitor al casei e femeia ori e mamă iubită, ori soție fidelă ori un ângerăș de fică inocentă. Pentru aceea dîse un mare bărbat: „Dați-ne mame bune și v'om reforma omenimea.” În ziua de adî pe mulți bărbați îi rețin dela căsătorie diverse motive adese nebasate.

Nu de mult ș'a serbat nunta de aur un Angles și din acel incident a calculat, că cât l'a costat soția în timp de 50 ani. Acel Anglez când s'a căsătorit a avut venit anual 6000 fl. Cât a fost mire a spesat 1200 fl., susținerea casei pe an l'a costat 3000 fl. din care jumătate sunt pretensiunile esclusive ale femeii: îmbrăcăminte pentru femeie pre an 600 fl., cadouri 200 fl., petreceri și teatru 360 fl., voiajouri 1200 fl., apoi medicul și apoteca încă au costat ceva. Prin urmare susținerea femeii la costat 3200 fl. pre an ceace în 1/2 seclu face 160.000 fl., dar ore trailul de pre piață?

Acea aesiomă, cumcă femei frumoșe și bune sunt multe dar femei înțelepte sunt puține, încă a dat obiect de eugetat pentru bărbați din care causă sôrtea bărbatului e femeia. Francesul Flammarion favoritul scriitor al femeilor, într-o tractare astronomică a desteptat o adevărată revoluțiune prin interpretarea următoare:

Ce e mai ușor ca fulgerul? Pulverea.

Ca pulverea? Vântul.

Ca vântul? femeia.

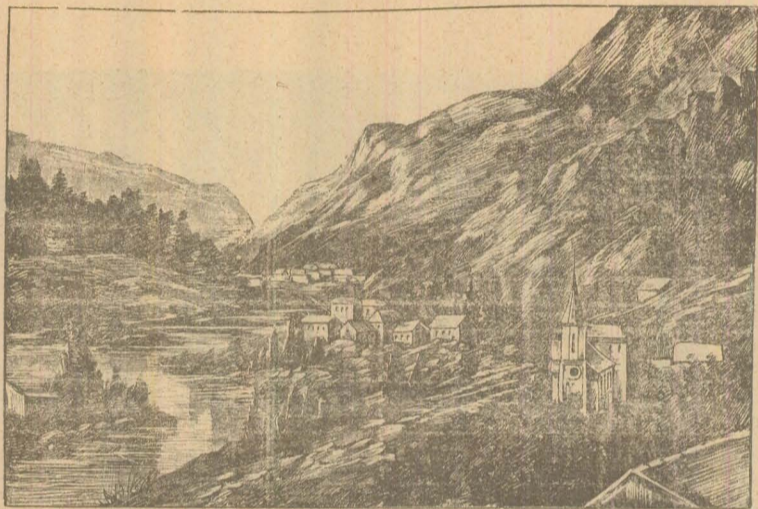
Ca femeia? Nemica. Trist lueru de ar fi așa!

Pre femeile alor trei popore din Europa astfel le caracterisază un bărbat „femeia francesă se căsătorește din considerațiune, cea anglesă din datină cea germână din amor. Femeia francesă iubește cât tîn săptămânile de miere, cea anglesă în totă viața cea germână în veci. Femeia francesă își duce fata la bal, cea anglesă la beserică cea germână în culină. Femeia francesă

e ingenioșă, cea anglesă cu minte, cea germână cu suflet. Femeia francesă se gatește cu gust, cea anglesă fără gust, cea germână numai se îmbracă. Femeia francesă flecarește, cea anglesă vorbește, cea germână face alaiu. Dela femeia francesă primesci roză, dela cea anglesă georgine, dela cea germână nu me uita. Femeia francesă are limbă, cea anglesă cap, cea germână inimă.

Mai mult ar putea spesa femeile francese dar nu spesază, mai mult spesază cele francese încă și atunci când nu le permit împrejurările, mai păstrătoare sunt femeile germâne și cele din Elveția.

Putem concluda — din cele vedute — cumcă din inima femeii din vécul venitor va dispărea frageđimea care acum cucerește cumcă inima viitoarelor fice ale Evei nu va fi vivificată de acea suavitate binefăcătoare deorece creșterea lor va fi bărbătésă, lumea sentimentelor lor obscură; a iubi și a fi iubit nu va fi mai mult element de viața pentru ele ci o distracțiune superioară ceace spiritul obosit ș'o permite sub titlu de recreare. Nicî căsătoria nu va fi mai mult unirea voluntară alor 2 inimi ce se iubesc ci numai atingerea alor 2 atomi din univers.

Valea Gedrului din munții Perineilor.

Ferescă D-đeu ca se nu vie împărația acestei aparințe căci atunci jumea acésta și de alteum ticalôsă și nenorocôsă ar fi o îndoită vale a plângerilor, pre care acum femeia ca mamă, soție fidelă, fică grațiôsă, o scie fermeca în un paradis anticipat. Grădina acestei trinități plăcute în societate e căsătoria ca taină de D-đeu lasată.

(Fine).

Marga.

Așa demult.

*Așa demult nu team vedut
De nu mai pot de dorul teu,
Se vii iubite țiam cerut
Se alini căpaia în sinul meu; —*

*Așa demult nu team vedut
Imi pare un veac întreg de atunci,
Când fericită țiam credut
A tale șopte, vorbe dulci.*

*Se vii iubite țiam cerut
Și m'am rugat lui Dumnezeu,
Se aflu totul ce am pierdut
Și pacea sufletului meu.*

*Nu sciu de ce?! tu n'ai venit
Și nici nimica nu mi'ai scris,
O! de-ai sci suflet iubit!
Durerea dorului respins.*

Toli.

Cărți postale ornate artistic.

E lucru vechiu a întrăbuința floricele și foișore adunate de pre câmp sau din grădină pentru a face unui sau altui dintre cunoscuții noștri câte o surprindere.

Mai de mult decorau cu foi, flori și mușchiu uscat capul hârtiei de epistolă.

Un aranjament minunat care se poate oplica cu succes foarte bun este combinând florile adunate și lipite cu boboci sau bone colorate în aquarel. Efect mare și frapant obținem pe aceasta cale la cărțile postale a căror papir e mai consistent. Fragi, ghindă, smeură, sunt obiecte minunate pentru aceasta tehnică; dintre flori, clopoței, nu — me — uita, etc.

Procedura o facem pre cum urmează:

Alegem frunză de mărime mijlocie, ba e mai consult a alege frunze mititele decât prea mari. Le punem 10 minute în spirt de vin, apoi le uscăm între hârtie sugătoare albă.

Când frunzele sau florile sunt pe deplin uscate, ne facem cu cerusa, pre respectiva cartă, o schiță ca se fim în curat cu aranjamentul. Lipim acum cu gummi arabic, nu prea subțire, frunzele, având grijă că gummi se nu easă pe sub marginile frunzelor. După aceasta cu colorii de aquarel, în locurile gôle acomodate desemnăm fragile, smeură, ghindă etc, prelungim și împreunăm coșile etc. având totdeauna în vedere *natura*. Când suntem gata, ne vom convinge că o cartă postală executată pre aceasta cale este nu numai foarte interesantă ba are și o valoare separată fiind manufactura sau se dicem opul artistic propriu al nostru.

Minunată e și o crenguța de iederă, lipită bine și ici côlea aplicând pre una sau alta dintre frunze colorii de bronz aurii sau argințiu; ér pe còdă și rami bronz de aramă. Aceasta ocupație abstragând dela împrejurarea că ne oferă ceva nou și interesant în sfera „ilustratelor,” ne cultivă în mod estrordinar gustul artistic, simțul estetic și ne îndeamnă vrând nevrând a contimpla natura, acea carte mare deschise pentru toți cari au ochi de văzut, dar carea pentru mulți, foarte mulți, conține hieroglife nedescifrabile.

Nori și plóie într'un pocal de apă.

Luăm un pocal de sticlă (de circa 20 cm. înălțime, și 10 cm. diametru) și-l umplem de jumătate cu alcool de 92%_v, apoi acoperindu-l, cu o cesa de porcelan îl inferbântăm pe încetul în scaldă de apă terbinte, fără a-l lăsa se fearbă. După aceasta îl scotem și-l punem pre o tablă de lemn ca să se recească (d. e. pre measă.) Vom observa, că fluiditatea aburează încă tare, dar cesa nu preste mult atât de mult se recește încât vaporii se aglomerează, formează nori mititei din cari o plóie deasă, repede, cade în fluiditatea din pocal. La început vaporii se rēdică aprópe până la cesa de porcelan, dar în urma rēcelei gradate zona aglomerării, cade mai jos și de asupra stratului de nori se poate observa un strat curat. Eacă „în miniatură” circulația apei pre pământ: fluiditatea e marea, sus ceriul curat, sub el norii cari dau plóia aducând apa earași în mare. Dacă îndată la început schimbăm cesa cu una rece, în pocal vom avea fortună formală.

După: Zeitschrift für den phys. u. chem. Unterricht. a. 1897.
Nițu.

DE ALE POPORULUI.

Legendă despre satul Frâua.

Frâua este un sat cu peste 500 locuitori, din cari parte sunt români și parte sași. Este departe de Mediaș cam de două ore. Sașii sunt luterani ér români divisați sunt parte greco-catolic și parte greco-orientali. Fie-care confesiune își are biserica sa. Luteranii dispun de o podóbă de biserică ca-și care n'are sôtă în jur. Români nu stau cu mult mai réu decât compatrioții lor. Au două biserică ce le poate servi drept laudă, ambele sunt foarte solid edificate și's una lângă alta. Scolii sunt două, una a sașilor și alta a românilor greco-orientali. Români uniți își țineau scôla în o casă privată cu învățator plătit din sudórea lor, dar sperăm că prin o bună înțelegere se vor uni cu ceiálaltii frați și astfel le va

fi cu mult mai ușor. O pricep și ei astăzi, că „Eu țis frate, tu mi esti frate în noi doi un suflet bate.” Locuitorii sunt agricultori cu puține esceptiuni. Starea materială li-e buniceică și trăesc în bună înțelegere la olaltă. Asta-i starea Frăuei din timpul de față.

Despre originea comunei nóstre, ne spun bătrânii următoarele.

În vremurile vechi, cam pe la 1148 când cu colonisările lui Geza al II-lea, s'ar fi aședat la noi un cârd întreg de coloniști, a-i căror urmași sunt sașii noștri de astăzi. Ci-că satul ar fi fost întreg sásesc. Români de pe aici locuiau prin munții Sibiului,

unde se îndeletniceau cu crescerea vitelor, a oilor și cu vinatul. Că ce era se facem în fața păgânilor ce veneau ca spuza se ne înghită. Stăteam chitiți așa la munte, până era pace și liniște, și apoi strecurându-ne la vale ne aședăm care pe unde putem. Cea mai mare parte se aședau aprópe de munți, ca la o vreme de năpastă se pótă fi mai iute ocrotiți. Cei mai curăjioși își mânau turmele înainte până 'și potriveau un loc pe plac. Pe acele vremuri — diceau — câțiva românași cu trei turme de oi, au venit încet, încet, de pe cósă muntelui până la noi în sat. Când colo se vedí minune! Sașií au înlemnit. Ei rogu-te, n'au mai vedút în viața lor oi frumoșe de carí aveau românií. Din vorbă în vorbă întrebă sașií, că de unde sunt oile? Românií noștií glumetií din fire, le spun că ei au scos oile din Târnavă-mare ce trece dinjos de Frăua, de acolo de unde se viră riul Visa în Târnavă. Știu ei bine, că acolo-i apă mai afundă. Sașií lacomií, ca și astăđi, au alergat cu mic cu mare la albia Târnavei, și cât ai bate în palmi mai toți erau în apă. — „La fund, mai la fund jupâne, că-s mai mai bânăce strigau românií.“ Și cum erau cu cióreci pe ei, s'au infoiat și îi trágea la fund, așa încât toți acolo și-au aflat pierdarea. Pe urma lor rémas'au frâuele sau jupânesele cum le mai dic românií tot din rís și glumă. Satului nostru datuiau poliera de Frăua sau nêntesce Frauendorf și așa a rémas până în điuă de astăđi.

* * *

Deasupra Frăuei, colo cătră resărit se vede și astăđi ruina unui stan de pētră mai mărișor și a altor patru mai mici despre cari ómenii spun următórea poveste:

Pe aici tráiau în vremile mai vechi, când anume nu se știe o babă hără și uritá de se te crucesci și se fugi trei đile întregi de ea. Se spune că ar fi avut un ficioraș mândru și frumos de se-i beai apă din gură. Ce contrast! După ce ficiorul a devenit flăcău s'o cumunat cu o đeiță care n'avea soț în 7 sate și de ai fi cotate chiar lumea întrégă.

Tráiau ei bine la olaltă, aní li-se păréu ceasuri și ceasurile clipe, până odată când bătrâna infuriată, pentru-că pismuia frumșeta noru-sa o făurit în creerii sei ideea pe care de bună-sémă a plămădit'o cu gând réu:

În luna lui Faur, când e gerul mai sdravén o trimes'o în pădure după fragi. Să te ferească D-đeu de sócră rea că se scólă vâlvoiu ca și-o vreme năprasnică. Apoi se te ții bâte. N'am pomenit tineri sē-si laude sócrele, dar đau pe asta chiar de fel n'o pot láuda. S'o dus biata noră și-o cotate și-o cotate, dar de geaba că no găsit nimica, că-eí cine-o pomenit se crească fragi sub zăpada grósă de trei urme. Cu mânilé 'ncrucisate, privind pios la cer, cu inima sdrobotită de durere s'o rugat lui Dumneđeu s'o scótă la lumină, și-o scos'o D-đeu. Așa plângând pierdută în altă lume, cu mintea aiurând pășia încet spre casă. Mergéa plângând și bo-cind, eacătă de-odată vede la picióre o ulicéă plină, plinuță de căpsune (un fel de fragi mai mari). Cine-și póte închipui bucuria femeii nóstre! Marei Dumneđeu! „Tu ești D-đeu carele faci minuni.“

Când o vedút sócră minunia asta, numai nu plesnia de ciudă ea se făcea într'o ureche ca și când, cojamite, câmp'ar fii întreg covor de fragi. Dar știți Dumnea-vóstră, nevoiai spornică: În điuă următóre, din aceia-și lună, care se deschilenea de ceialaltă prin aceea că era mai frigurósă. Era inghet de crepa pământu și se despicau arborii, ca 'n gerul bobotezii, de nief cănele se nu-l scoți afară. Pe vremea asta și-o trimes nora cu caprele la pășune. spuindu-i că, dacă nule-a aduce sătule atunci i-i taie capu și'l aruncă la căni. Am uitat se ve spui că feciorul babei sau bărbătu norei lipsea de acasă de vre-o două săptămâni.

Și s'o dus nevăstuța, și cum mergea caprele-i 'se opinteau în cale, și icí cădea una, dincolo alta, până le-o perdit pe tóte patru. Plângând de durere, privea la ele cumu-și dau sufletu. Ne-mai putând opri vaetele inimei incepu se blasteme, șio blăstămat așa de tare și așa de jalnic încât norii stau pe loc, frigu s'o oprit și tóte-tóte ascultau cu milă.

Dumneđeu tóte le vede și tóte le aude, și-o audit rugámintea nevastei frumoșe, și-o mánat așa în nestire pe baba haină, și când o fest pe lângă locu de blăstăm s'o prefăcut în stan de peatră care și adí se mai vede. Spun că baba de rea ce e câte-odată pe an se svărcolește și atunci plóuă și fulgeră, orí ninge și tună. La điuă astai dic românií și Sași điuă babei de năpaste. „Nu săpa grópa altuia, ca se nu cađi tu în ea.“

Isidor Dopp

Poesii populare

— Culese de Maria din câmpia. —

Ionică Ionică
Gurița-ta mândră mică
Inimuția-mi, réu meo strică,
Ochi, tăi ca murile
Zeu meo furat mințile...
Așa bine le-o furat
Că-i de mult de când le cat
Și de ele n'am mai dat.

Tu Elașule oraș mare
De ce-mi tot faci superare
Tu și-acum și mai demult

Mare jele me-ai făcut.
Blajule plin de povoiu
Ce mi-ai luat dămi-înapoi...
Tu ai luat pe badiță
Dămi acum macăr țerna.
Se me stimpăr cu dinsa
Dacă nul mai pot vedea,
Târna să o port în mână
Chipul badii în animă
În animă pân la mórte
Nime de acol' nula scóte.

Cronica.

Fidanțați, D-l *George Magyar Ungureanu* din Chechișiu șef de tipografie cu d-șora *Lucreția Baci* în Șoimuș.

O festivitate populară la noi.

În numărul trecut a revistei noastre am avisat pe publicul nostru cetitor despre inaugurarea edificilor celor nouă a școlii și caselor parohiale din loc ce s'a proiectat de a se ținea Duminica la 7 a l. c. grăbim acum de a face o scurtă descriere despre decursul acestei festivități populare.

Pregătirile.

De și poporul era foarte ocupat în decursul săptămânei cu culesul cucuruzului totuși nu a întrelesat de a face pregătirile de lipsă atât pe la casele lor cât și mai ales la grădina din mijlocul satului unde s'a ținut petrecerea.

Dela sânta biserică până la edificiile cele nouă ambele părțile străzii principale erau decorate frumos cu stâlpi de mesteceni frunzoși. În grădina erau făcute o mulțime de mese așezate în mod simetric și vis-à-vis de masa cea mare destinată pentru înțeleștii era bina coriștilor împodobită cu stâlpi verzi.

Pe străzile frumos măturate și poporul îmbrăcat sărbătorește aștepta sosirea oșpeților.

Protopopul Silași de la Bistrița.

Din toate părțile începeau a sosi trăsuri cu preoți, bărbați, junii tineri din munți și din câmpii. La orele 8^{1/2} spre bucuria popoului a preoților și publicului adunat sosește și Mult onoratul domn protopop Alesandru Silași din Bistrița cui prea stim. d-na protopopeasă și cu fca d-sale d-na Aurelia Sopenescu, bucuria era la culme pentru că protopopul Silași e un bărbat foarte popular în ținutul acesta iubit atât de înțeleștii cât și de popor cu carele știe tracta cu atâta blândetă și bună voință încât a captivat animile tuturor cu purtarea s'a cea plăcută. Știam noi și știa întreg publicul adunat ca domneasa nu va lipsi nici de la aceasta festivitate precum nu lipsese delă nici un act nici în alte locuri unde interesele noastre bisericesti școlare și naționale reclamă ca se fie de față. Știind că va veni toți îl așteptau cu dor și sosind în mijlocul nostru animile publicului adunat se implu de bucurie.

Missa solemnă.

Biserica era plină de popor venit din toate părțile spre a lua parte la aceasta festivitate.

Sta missa se celebra prin domnul protopop Silași asistat de preoții Suia, Bărsan, Iuga, Nechiti, Cujesdean, Oltean, Mih. Baci, și Ioan Baci. Toți îmbrăcați în ornate bisericesti cari de cari mai frumoșe. La liturgie a cântat corul plugarilor din Șoimuș condus de energicul învățător Basiliu Baci care prin precesiuina executării missei corale compuse pe 4 voci cântată atât de dulce armonios și fermecător a stors admirarea tuturor celor de față.

La finea s-tei liturgii preotul local dl Ioan Baci a predicat despre îndurarea creștinească demonstrând dogmaticeste că nu e numai sfat ci poruncă D-șească de a da dar celui sărac și că cine dă ajutor la o biserică ori școlă săracă nu ajută numai pre un sărac ci pre toți seracii cari aparțin acelei biserici ori școle pentru ca toți credincioșii atât cei bogăți cât și cei seraci îndatorați sunt de a susține biserica și școlă lor, acum fiind numărul seracilor din cutare parohie atât de cumpănitor încât acelora le este preste puțință de a înzestra școlă și biserica lor cu cele trebuincioșe și venind un binefăcător îndurător care face milostenie cu aceia biserică și școlă, prin darul dat de el ajută nu numai biserica și școlă ci în mod indirect pre toți credincioșii și seracii acelei comune cari îndatorați sunt de a se îngriji de popodoba casei Domnului.

Cel ce dă seracului pâne și-l îmbracă cu vestminte sau i-l ajutorează cu bani acela prin fapta s'a de îndurare scapă trupul celui serac de la perire. Cel ce contribuie înse la susținerea bisericilor și școlilor bietilor săraci, acela scapă sufletul lor dela perire

și pre cât e mai scump sufletul decât trupul pre atât e mai scumpă și milostenia ce se face bisericilor și școlilor serace decât milostenia făcută seracilor particulari.

Nu numai cei bogăți sunt îndatorați de a da milostenie bisericilor, școlilor și seracilor, ci chiar și cei seraci încă datori sunt a face acesta după măsura talanților de cari a fost învrednicii din partea bunului părinte ceresc.

Apoi arată necesitatea pentru constituirea credincioșilor în reuniuni caritative arată scopul, înființării reuniune din loc. „Caritatea“ ce s'a propus de a ajutama bisericile și școlile gr-cat. mai serace. După predică a urmat miruitul și înscrierea de membrii la reuniunea „Caritatea.“

Poporul întru atât s'au însufleșit de sublimul scop ce urmăresce această reuniune încât la înscrierea membrilor noi și încasarea banilor 4 scriitori abia a potut termina în timp de o jumătate de oră.

După miruire întreg poporul în frunte cu preoții și corul plugarilor în sunetul clopotelor și a cântărilor evlavioșe a plecat într-o imponentă procesiune până la edificiile cele nouă a școlii și caselor parohiale unde după oficierea sântirei apei și stropirea caselor cu apă sfințită d-l protopop *Alesandru Sil* și prin o vorbire bine simțită arată însemnătatea festivității inaugurării acestor edificii și cât este de necesară știința și cultura pentru tot omul din lume dar în specie pentru poporul românesc. Îndemnă pre popor de a griji de școlă și prunci ca de lumina ochilor lor și de cultură ca de pânea de toate zilele. Mulțămesc preotului local Ioan Baci pentru zelul ce l desvôltă pentru prosperarea bisericeii, a școlii și popoului din Șoimuș.

Mulțămesc învățătorului pentru conducerea corului ce desfată inimile credincioșilor și l îndemnă că pre cum e școlă de frumoșă așa se stăruiască se fie de frumos și sporul ce-l vor face pruncii școlari. Și în fine mulțămind credinciosului popor pentru jertfele prestate pentru școlă și biserică îl îndemnă de a merge înainte pe calea progresului și a culturei.

După acesta cuvintare frumoșă și instructivă întreg poporul s'a reîntors până la biserică în ordinea cum a și mers, a încunjurat biserica și după terminarea ceremoniilor religioșe s'a adunat întreg publicul în grădina din mijlocul satului unde s'au pregătit cele de lipsă pentru banchet și petrecere.

(Va urma).

Echouri.

Publicam unele adrese sosite parte la adresa redacțiunii Revista Ilustrata parte la adresa comitetului aranjator, de la cei ce nu a putut lua parte la sărbările din Șoimuș:

Scumpilor mei! Regret că din cauza scurtimei timpului nu pot lua parte la frumoșele d-vostre solemnități.

Ve doresc din inimă, împreună cu iubiții mei poporeni succes deplin constantă în lupte, și darurile biruinței desvîrșite.

Aduceți-ve aminte de sincerul d-v. soț de luptă.

Șișești, 6 Oct. 1900.

D-r Vasiliu Luca paroch.

Onor Redacțiune! Ve pun la dispoziție 50. esemplare din broș. „Suspini și zimbire“ din prețul cărora jumătate dăruesc reuniunii „Caritatea.“

Antoni Pop.

POSTA * * *

* * * REDACȚIUNEI.

—*—

Fiind preste măsură ocupați în numărul acesta nu putem da răspuns la numărătoșele întrebări ce ni s'a făcut din partea. **Prea stimatilor cetitori ai revistei Ilustrate,** vom face-o acesta însă în numărul viitor când vom publica și numele celor ce a deslegat bine gaciturile publicate de noi.

PRIMA TIPOGRAFIA ROMÂNEASCĂ
IN
NORD-OSTUL TRANSILVANIEI.

Comandele se execută prompt și cu acuratețea.

Prin acesta fac cunoscut onoratului public, cumcă am înființat în Șoimuș (comitatul Bistriță-Năsăud) *un stabiliment tipografic* provădut cu cele mai bune *mijloce tehnice*, aranjat după stilul cel mai nou, cu literile cele mai moderne, unde se primesc spre executare :

Tipărituri de bancă,
BILETE DE VISITĂ

Cărți și broșuri,

Foi periodice,

Bilete de logodnă,

Invitări la nuntă,

ANUNȚURI,

Registre,
BILANȚURI,

Compturi,
PREȚURI-CURENTE

Cuverte,

Bilete de inmormântare,

CIRCULARE.

Cu cele mai moderate prețuri.

Tipografia BACIU, Șoimuș.

Prețurile sunt foarte moderate.

Tipografia BACIU în Șoimuș
(Sajó-Solymos u. p. Nagy-Sajó).

La administrațiunea foiei

„Revista Ilustrată“

în Șoimuș, u. p. Nagy-Sajó

se află de vânzare :

Cum se fotografăm? — — — — cor. 1.—
Oglinda inimei poezii de G. Bugnariu — „ —.50
„Revista Ilustrată“ pe anul 1898 ediția
de salon — — — — — „ 10.—
„Revista Ilustrată“ pe anul 1898 ediția
porală — — — — — „ 5.—
„Revista Ilustrată“ pe anul 1898 semes-
trul I, elegant compactată — — — — „ 3.—

Portretul metropolitului Șuluțiu pe
carton de lucș — — — — — cor. —.40
Portretul lui George Barițiu pe car-
ton de lucș — — — — — „ —.20
Castelul Peleş tablou pe hârtie de lucș „ —.30
Novele și schițe de I. P. Reteganul — „ —.70

Toți acei, cari comandă **tôte opurile de mai sus de-odată**, capătă un scădemânt dela prețul indicat.

Administrațiunea.